

Asia: VN/25055/2023

Luonnos hallituksen esitykseksi laeiksi huoltovarmuuden turvaamisesta ja Huoltovarmuuskeskuksesta sekä turvavarastolain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

1. 1 § Lain soveltamisala ja tavoitteet

-

2. 2 § Huoltovarmuudesta vastaavat viranomaiset

-

3. 3 § Huoltovarmuuskeskuksen asema ja toimiala

Metsäteollisuus ry:n näkemyksen mukaan Huoltovarmuuskeskuksen aseman muuttuminen viranomaiseksi tulee selkeyttämään sen roolia. Viranomaisstatus tuo Huoltovarmuuskeskukselle myös edellytyksiä suorittaa sille määritettyjä tehtäviä nykyistä paremmin mm. laajempien tiedonsaantioikeuksien kautta.

4. 4 § Huoltovarmuuskeskuksen tehtävät

-

5. 5 § Pääjohtaja ja johtoryhmä

-

6. 6 § Työjärjestys

-

7. 7 § Huoltovarmuuskeskuksen ohjaus

-

8. 8 § Huoltovarmuuskeskuksen ohjausryhmä

-

9. 9 § Huoltovarmuuden yhteistyöryhmä

-

10. 10 § Huoltovarmuusneuvosto

Suomen elinkeinoelämän ja viranomaisten yhteistyönä tapahtuva huoltovarmuustyö on ainutlaatuinen ja hyvin toimiva järjestelmä. On hyvä, että elinkeinoelämän rooli osana Huoltovarmuuskeskuksen hallintomallia on kirjattu lakiin Huoltovarmuusneuvostoa koskevassa pykälässä. Metsäteollisuus ry pitää myös hyvänä Huoltovarmuusneuvoston jäsenistöä koskevaa kirjausta, jolla Huoltovarmuusneuvoston puheenjohtajuus on määritetty laissa elinkeinoelämän edustajalle, sekä toimielimen jäsenistä vähintään puolet edustavat elinkeinoelämää.

11. 11 § Sektorit, poolit ja toimikunnat

Huoltovarmuusorganisaation nykyisessä toimintamallissa ei ole kaikissa pooleissa ministeriön edustajaa, mutta Huoltovarmuuskeskuksen yhteyshenkilö on jokaisessa poolissa. Metsäteollisuus ry ei näe tarvetta muuttaa käytäntöä nykyisestä, eli kaikissa pooleissa ei tarvitsisi olla ministeriön edustajaa lakisääteisesti, vaan tarve ministeriön edustukselle tulee määritellä poolin toiminnan lähtökohdista Huoltovarmuuskeskuksen ohjauksessa. Lakitekstistä jäi tosin epäselväksi, katsotaanko uuden lain myötä Huoltovarmuuskeskuksen virkamiehet ministeriön hallinnonalan edustajiksi. Mikäli näin on, laki ei tältä osin edellyttäisi muutosta nykyiseen toimintamalliin.

Sektoreiden osalta näemme ministeriön edustuksen välttämättömäksi. Sektoreiden keskeinen tehtävä on olla keskustelurajapinta viranomaisen ja elinkeinoelämän välillä.

12. 12 § Valtion varmuusvarastointi

-

13. 13 § Valtion varmuusvarastoja koskeva päätöksenteko

-

14. 14 § Varmuusvarastoituja lääkkeitä, lääkinnällisiä laitteita, henkilösuojaimia ja muita terveydenhuollossa käytettäviä tavaroita koskeva päätöksenteko

-

15. 15 § Tuotantovarausten ja suorituskykyvarausten hankinta

-

16. 16 § Huoltovarmuusrahasto ja huoltovarmuusmaksu

Huoltovarmuusrahaston merkitys on keskeinen huoltovarmuuden varmistamiseksi. On tärkeää, että rahasto on erillään valtiontaloudesta. Huoltovarmuusrahaston avulla on saatu varmistettua pikaisia tukitoimia esimerkiksi huoltovarmuuskriittisten hyödykkeiden toimitusten jatkamiseksi koronapandemian aikana. Mikäli valtiontaloudesta irrallaan olevaa rahastoa ei olisi, taloudellisen tuen antaminen kriittisiin kohteisiin olisi liian hidas prosessi ja tämä heikentäisi merkittävästi Suomen huoltovarmuutta.

17. 17 § Huoltovarmuusrahaston hallinto

-

18. 18 § Kirjanpito, tilintarkastus ja tilinpäätös

-

19. 19 § Lainanottovaltuus

Huoltovarmuuskeskuksen nykyinen lainanottovaltuuden taso ei ole enää riittävä nykyisessä maailmantilanteessa. Lainanottovaltuuden korottaminen antaa Huoltovarmuuskeskukselle paremmat edellytykset varmistaa huoltovarmuuden kannalta keskeiset toimet taloudellisesti.

20. 20 § Tuen myöntämisen yleiset edellytykset

-

21. 21 § Muissa laeissa säädettyt tuet ja korvaukset

-

22. 22 § Omaisuuden siirtyminen

-

23. 23 § Huoltovarmuuskeskuksen tiedonsaantioikeus

Lakiluonnokseen kirjattu Huoltovarmuuskeskuksen tiedonsaantioikeus muilta viranomaisilta selkeyttää Huoltovarmuuskeskuksen roolia ja parantaa sen kykyä suorittaa tehtäväänsä.

24. 24 § Tietojenantovelvollisuus

Nykyisessä lainsäädännössä on mainittu Huoltovarmuuskeskuksen lisäksi sektorit ja poolit tahoiksi, joilla on oikeus saada tietoja elinkeinoelämän toimijoilta. Nykyisessä toimintamallissa poolit käytännössä keräävät tietoja oman alansa yrityksiltä esimerkiksi tilannekuvaa varten. Myös uudessa laissa tulisi selkeyden vuoksi tuoda esiin poolien ja sektorien rooli oman toimialansa tiedonsaajina silloin, kun ne toimivat tiedon kerääjinä Huoltovarmuuskeskuksen toimeksiannosta.

25. 25 § Salassa pidettävän tiedon luovuttaminen

Metsäteollisuus ry haluaa korostaa yritysten Huoltovarmuuskeskukselle luovutettavien tietojen luottamuksellisuutta. Yritykset ovat mukana huoltovarmuustyössä vapaaehtoisesti oman toimialansa poolien kautta. Nykyinen, hyvin toimiva järjestelmämme perustuu luottamukseen yritysten ja Huoltovarmuuskeskuksen välillä. Lainsäädännön ei tule mahdollistaa yksittäisten yritysten luottamuksellisten tietojen luovuttamista Huoltovarmuuskeskuksen toimesta kolmansille osapuolille.

ilman tietoja luovuttaneen yrityksen suostumusta. Yrityssalaisuuden kunnioittaminen on perusta elinkeinoelämän ja viranomaisten avoimelle vuoropuhelulle.

26. 26 § Virka-apu

-

27. 27 § Uhkasakko

Valtaosa huoltovarmuusorganisaation kuuluvista yrityksistä on mukana huoltovarmuustyössä vapaaehtoisesti solmittuaan poolisopimuksen. Vaikka laki ei rajaa yrityksen tiedonantovelvoitetta poolisopimuksen solmineisiin yrityksiin, niin vain pooleissa olevat yritykset luovuttavat säännönmukaisesti tietoja Huoltovarmuuskeskukselle tilannekuvaa varten.

Lakiluonnoksesta ei käy suoraan ilmi mahdollisen uhkasakon suuruus, jolloin sakon määräytymiseen sovellettaisiin uhkasakkolakia (1113/1990). Uhkasakon osalta herää kysymys siitä, onko riski mahdollisesta sakosta tekijä, joka vähentää toimijoiden vapaaehtoista halukkuutta osallistua poolitoimintaan ja huoltovarmuustyöhön. Esimerkiksi ei tulisi syntyä tilannetta, että normaalioloissa voidaan määrätä uhkasakko yritykselle, joka ei jostain syystä pysty toimittamaan Huoltovarmuuskeskuksen tilannekuvatyökalun kautta tietoja Huoltovarmuuskeskuksen määrittelemän tilannekuvasyklin puitteissa, varsinkin jos ei ole tunnistettu, että yrityksen luovuttamalla tiedolla voisi olla merkittävää vaikutusta tilannekuvan kannalta.

28. 28 § Huoltovarmuusrikkomus

Huoltovarmuusrikkomuksen osalta laki ei jätä sanktiolle harkintamahdollisuutta, kuten 27§:n uhkasakon tapauksessa, vaan tekstin mukaan huoltovarmuusrikkomuksesta seuraa aina sanktio. Huoltovarmuusrikkomuksen osalta viittamme 27§:ssä lausuttuun. Huoltovarmuusrikkomuksen tapauksessa sanktion määräämisen mahdollisuus tulisi olla suhteessa yrityksen luovutettavaksi määrätyn tiedon kriittisyyteen, yhteiskunnassa vallitseviin olosuhteisiin ja kansallisen huoltovarmuuden tilanteeseen

29. 10. luku Voimaantulo ja siirtymäsäännökset

-

30. Muu asia, jonka haluatte tuoda työryhmän tietoon

Huoltovarmuuslain uudistaminen sisältää monia hyviä uudistuksia, jotka sopivat voimassa olevaa lainsäädäntöä paremmin nykyiseen huoltovarmuuden tilanteeseen. Metsäteollisuus ry:n näkemyksen mukaan on kuitenkin keskeistä, että yrityssalaisuuden suoja säilyy korkealla tasolla myös jatkossa, kun Huoltovarmuuskeskuksesta tulee viranomainen. Lisäksi korostamme, että elinkeinoelämän toimijat ovat pääosin vapaaehtoisesti mukana huoltovarmuustyössä hyvin aktiivisesti. Toiminnassa vapaaehtoisesti mukana oleville yrityksille ei tulisi muodostua riskiä sanktioista, ainakaan ns. normaaliolojen aikana. Mahdolliset sanktiot voisivat heikentää yritysten halukkuutta vapaaehtoiseen yhteistyöhön.

Anttonen Olli
Metsäteollisuus ry